

HUDBA

II-III. Q
MMVIII

TÉMA:

BICIE A PERKUSIE

ONE, TWO, THREE, FOUR NA SLOVENSKÝ SPÔSOB
KTO BUBNOVAL U NÁS

| ERIK FRIEDLANDER |
| ZOHAR FRESCO |
| ANDREJ ŠEBAN |
| HUDBA TIBETU |

| JEDEN DEŇ V TIENI SYNAGÓGY:
FESTIVAL ŽIDOVskej KULTÚRY V KRAKOVE

EUGEN SUCHOŇ - STOROČNICA

Eugen Suchoň

2008

ONDREJ MALACHOVSKÝ:
„MÁLO CHÝBALO, ABY SOM SA NESTAL TENOROM...“

II-III. ŠTVŔŤROK 2008 ROČNÍK III. 99 Sk / Kč / 3.28 €

AD TRIO PRAGUE
SMETANA, DVOŘÁK – PIANO TRIOS
 Arco Diva, 2008 / Hevhetia

Keď traja úspešní sólisti klasickej hudby vytvoria komorný ansámbl, nemusi to vždy dopadnúť hviezdne. Timová práca vyžaduje totiž podstatne iný typ umelcov, než aký je potrebný pre sólistickú dráhu, kde je individualita na prvom mieste. O to cennejšie je, ak sa takýto súbor objaví a jeho hra pôsobí presvedčivo a kompaktnie. AD Trio Prague, pomenované po Antoninovi Dvořákovi, tvoria huslista Jiří Hurník, violončelista Miloš Jahoda a klavirista Martin Kasík. Mnohonásobne ocenení sólisti ponúkajú na tejto nahrávke *Klavírne trio g mol Bedřicha Smetanu* a *Dvořákovu Klavírne trio č. 4 e mol Dumky*. „Top“ repertoár českej komornej klasiky hrajú s nadhľadom, intelektuálnou hĺbkou a interpretačnou bravúrou. V Smetanovom diele, poznačenom tragikou nad stratou detí v krátkom časovom slede, tmočí AD Trio Prague autorov smútok, depresiu a reflektuje najhlbšiu medzu ľudskej tragiky, geniálne zobrazenej v hudbe. Kasíkov klavír tu vo výškach oštiepne presvecuje občas temnú textúru oboch sláčikových partov. Vedľajšiu tému prvej časti v Smetanovi citlivo prednáša Miloš Jahoda, ktorého violončelo znie sýtym zvukom i v Dvořákových *Dumkách*. Jiří Hurník má plný tón a jeho schopnosť plastickej frázy naplnia i rozsiahlejšie vety flexibilnou energiou. Tempo sú obidve diela predvedené akurátne a dokonale vystihujú podstatu častých hudobných zmien, ku ktorým dochádza v ich priebehu. Občas sa mi v virtuozi zдалo, že dochádza k nepatrnej strate farebnosti v sláčikoch pri hre v nižšom tónovom registri. Dynamické rozpätie a technické dispozície tria sú obdivuhodné, aj keď v Smetanovi ide hlavne o hlbokú vnútornú expresiu, než o vyloženú virtuozi. Dvořákovu *Dumky* sú odľahčenejšie, extrovertnejšie, vystupuje tu na povrch prvok ľudovej hudby v stálom kontrastnom striedaní zvyčajne dvoch temp a charakterov. Túto ambivalenciu vystihuje trio prirodzene a kontrastne nálady sa plynule prelínajú bez narušenia logiky celku. *Dumky* tak znejú ako ozajstné klavírne trio a nie ako suita navzájom nesúvisiacich skladieb. Ako výrazné plus treba uviesť výborný zvuk nahrávky, na ktorom si dávajú české komorné súbory veľmi záležať, zvuk jednotlivých nástrojov je čistý a dobre „čitateľný“. Ďalšia hodnotná nahrávka klenotov českej klasiky.

Peter Katina

BRATISLAVA
VENI
ENSEMBLE
3LE

VENI ENSEMBLE
BRATISLAVA
 Hevhetia, 2008

Album *Bratislava* súboru VENI ensemble je v skutočnosti iba jedným nahliadnutím do dlhého zoznamu aktivít, ktoré tento súbor realizoval za dvadsať rokov svojej existencie. Koncertná činnosť a nahrávanie súboru tvoria totiž len vrchol ľadovca, pod ktorým sa ukrýva iniciácia domácich a zahraničných skladateľov k novej tvorbe, tvorba samotných členov súboru (Daniel Matej), vznik a prezentácia festivalov (Večery novej hudby) a za rovnako dôležité možno považovať aj vytváranie „friendly“ prostredia pre slobodné umelecké zmysľovanie a zastrešovanie všetkých vyššie uvedených aktivít – čo nie je až taká samozrejmosť v krajine, kde je „vázhohudobné“ prostredie dusené dlhoročným nánosom akademizmu a umeleckého konzervativizmu. Album prináša päť charakterovo a kompozične výrazne odlišných kompozícií. Prvou skladbou je *Bratislava* od Christiana Wolffa pre štyri dychové nástroje, akordeón a klavírne trio. Vzdialená reflexia folklórnych nápevov je tu ukrytá v bezprostrednej hravosti hudobného textu, živý rytmik a farebná inštrumentácia, ktorá podobne ako v nasledujúcej skladbe *Rainsnout* od Allison Cameronovej vytvára jedinečnú hudobnú atmosféru. Cameronovej pôvabná skladba je však viac meditatívna a farebné zmeny plynú pomalšie a možno emocionálnejšie. Dielo Tomáša Boroša *Anava* je naopak výrazne extrovertné, s tanečným, občas akoby divadelným podtextom hudby s buráčajúcou rytmikou a repetovanými údermi perkusii v exponovaných úsekoch. Skladba Richarda Ayresa *No.15 (Kind in een tuin vol verrassingen)* je krásna imaginatívna kompozícia, kde prevládajú tmavé farby, výrazné dynamické zmeny, lyrické úseky striedajú expresívne vstupy dychových nástrojov a skvelý spev sopránistky Jany Pastorkovej. Záverečná kompozícia albumu od Daniela Mateja s provokujúcim názvom *Make Love, Not Art! (Lucy's Diamonds Are Forever)* je silne ovplyvnená rockovou a filmovou hudbou, ktorú paroduje a ironizuje v narázkach na Beatles a Jamesa Bonda už v samotnom názve. Rockové akordické postupy a rytmika sú tichým úšľabkom nad tým, ako ľahko sa dá eliminovať žánrové zaradenie do „škatuľky“ a slobodne sa v hudob-

ných svetoch pohybovať „off-road“. Interpretácia súboru je špičková, dynamická a profesionálna, napokon členovia súboru sú exkluzívni slovenskí sólisti, plastické dychové nástroje v kombinácii so sláčikmi, klavírom, syntezátorom, akordeónom a perkusiami vytvárajú nezameniteľný ansámblový zvuk. Najnovší album *Bratislava* v podaní VENI ensemble kvalitou výrazne prekračuje stredo európske hranice a urobí obrovskú radosť všetkým fanúšikom súčasnej hudby.

Peter Katina

CARL PHILIPP EMANUEL BACH:
GAMBA SONATAS & FANTASIAS
LORENZO GHIELMI/VITTORIO
GHIELMI
 Winter & Winter, 2008 / Hevhetia

Johann Sebastian Bach a jeho potomstvo sú v dejinách hudby výnimočný zjav. Snáď ani neexistuje podobný prípad, kedy po geniálnom tvorcovi prichádzajú vynikajúci skladatelia i v podobe jeho detí. Hoci v rámci výchovného vyzdvihovania tzv. hlavnej garnitúry slávnych skladateľov, povinne vstúpenej hudobníkom v školách, boli Bachovi synovia neprávom opomínaní, dejiny hudby sa na niektorých inštitúciách stále prednášajú napoly mytologicky, čo tieto dejiny kvalitatívne relativizuje. Tvorba Bachových synov býva skresľovaná a podceňovaná v porovnaní s tvorbou J. S. Bacha, v dejinách hudby však existuje množstvo ďalších skvelých, ale neocenených skladateľov ako napríklad Antonio Salieri, Eric Satie alebo Charles Ives. Carl Philipp Emanuel bol jedným z Bachových synov, ktorí sa presadili, vynikli a vytvorili originálny hudobný jazyk, pričom nekopiroval a ani nechcel kopirovať tvorbu „starého“ Bacha. Táto nahrávka „SiPi Bacha“, ako ho podľa iniciálok volajú Briti, je odrazom jeho bohatého potenciálu v skladbách pre violu da gamba a klávesový nástroj. Viola da gamba ako nástroj už mala v tej dobe „namále“, pretože ju z jej pozície definitívne vytlačilo violončelo. Vittorio Ghielmi, známy spoluprácou so slávnym súborom Il Giardino Armonico alebo ako zakladateľ súboru Il Suonar Parlante Ensemble, si nemožno predstaviť lepšieho partnera pre túto nahrávku, ako svojho staršieho brata Lorenza, ktorý je organista a čembalista a svojimi nahrávkami diel Bacha a Bruhnsa získal niekoľko prestížnych

mediálnych ocenení. Pre tento album si Lorenzo vybral „fortepiano“ Andrea Restelliho z Milána, ktorý je kópiou Silbermannovho nástroja z roku 1749. Ich súhra znie báječne. Autentické nástroje boli kedysi považované za zvukovo nevyhovujúce, ale táto nahrávka je zvukový uragán. Dravosť a dynamika ich hry sa podľa mňa hravo vyrovná romantickej dravosti moderného ekvivalentu violončela s klavírom napríklad v podaní Mishu Maiského a Marthy Argerichovej, aj keď ide, samozrejme, o úplne inú hudbu. Striedajú sa tu trojčasťové sonáty, netypické svojou koncepciou, kde je rýchla časť uprostred dvoch pomalých, so sólovými skladbami pre klavír, kde Bach naplno uplatnil fantazijný charakter, búrlivé chromaticizmy a deklamčný prístup, ovplyvnený starou severonemeckou školou. Sonáty sú oproti tomu precízne diela, ale plné prekvapení, žiadne suchopárne predpísané schémy rokoka či raného klasicizmu, ale niekedy prikre akordické spoje, drsná anticipácia Beethovena či dokonca romantikov. Je to veľmi vzrušujúce a objavné počúvanie. Dejiny hudby jednoducho nešli v tej chvíli nalinkovaným smerom. Nehovoriac o *Fantázii c mol*, ku ktorej neskôr „dopísal“ text pod názvom *Hamlet zvažujúci samovraždu* nemecký osvietenec Heinrich von Gerstenberg, inšpirovaný Shakespearem. Jeho part spieva basbarytonista Gianluca Buratto. Veľmi podrobný text bukletu zaujavo vysvetľuje estetické východiská autora a hudobný obsah diel na nahrávke. Dejiny hudby v knihách sú väčšinou nudné. C. P. E. Bach a bratia Ghielmi vám na tomto CD predvedú, že „stará“ hudba je skvelá a vzrušujúca a že vlastne všetko bolo inak.

Peter Katina

ENSEMBLE PHILIDOR
ARMONIA DELLA NOTTE
 Arco Diva, 2007

Súbory starej hudby sú úžasné v tom, že okrem poučenej interpretácie sa venujú i „reštaurovaniu“ diel, ktoré boli považované za stratené, založené alebo zabudnuté. Skladby na tejto nahrávke pochádzajú z troch moravských zámkov: Kroměříž, Náměstí nad Oslavou a Strážnice. Dochovali sa ako kópie a odpisy za účelom miestnej hudobnej produkcie pod záštitou miestnych autorít v podobe arcibiskupov a grófov. Miestne archívy dō-

AHLEUCHATISTAS EVEN IN THE MIDST...

Avant-punkové trio ze Severní Karolíny, Ahleuchatistas, si bere jako svůj vzor Zornovu úderku Naked City, ale chybí mu její škálová pestrost. Je to bezesporu energetická a energizující hudba, ale časem se jejich potenciál začíná vyčerpávat a prvotní náboj se pozvolna ztrácí. Ne že by měli nouzi o nápady, ale klasické obsazení kytara-basa-bicí zkrátka není vždy nevyčerpatelné. Je to jakýsi sled punkově laděných sonických struktur, které jsou sice vždy jiné, ale základní princip je stejný. Oproti předchozímu opusu *What You Will* prakticky žádný posun, ba dokonce jsou obě alba lehce zaměnitelná. Snad by to chtělo nějakého hosta nebo se vzdát čistě instrumentální roviny nebo přijít na nové dynamické zlomy se zámkami. Jasně, najdeme tu nějaký ten grind metal, trochu frippovštiny, organizovaný chaos a lá Ruins, ale nějak to nestačí. Pokud je kritika srovnává třeba s nástrojově identickou formací *Massacre* (Frith, Laswell, Hayward), tak v tomto porovnání Ahleuchatistas rozhodně neobstojí. Pořád z nich mám pocit jakési předkapely, která během půl hodiny naladí posluchače na náročnější poslech opravdových borců. Přesto bych je nechtěl nařknout z průměrnosti a na *In The Midst...* se rozhodně najdou i určitá překvapení – třeba skladba *The Bears of Cantabria Shall Sleep No More*, ale pořád je to nějak málo. Není to o tom, že prvních pět skladeb je v pořádku a pak to začíná upadat, ale pořadí by se mohlo libovolně změnit a po páté skladbě stejně začínáte ztrácet pomalu pozornost. I když ty kratší a chaotičtější mají asi přece jen navrch. Třeba utahaná repetitivní *Prosthetic God* je nuda sama o sobě.

INZERCIA:

OSKAR RÓZSA TRIO THE UNIVERSAL CURE Hevhetia, 2008

Koncertné a nahrávacie aktivity Oskara Rózsa a Martina Valihoru sú enormne frekventované. To sa týka aj gitaristu Johna Shannona, ktorý hrá s Valihorom v zoskupení *Waking Vision* a ešte realizuje viaceré sólové projekty. Na albume *The Universal Cure* sa podieľali všetci traja aj autorsky a napriek tomu, že ich kompozície sú odlišné a pomerne ľahko rozlíšiteľné, tvoria akoby jednu výpoveď a atmosféra skladieb nadväzuje jedna na druhú. Oskarove robustné basové línie v *Dance of Paradigms* sú odľahčené viacvrstevnými clivými gitarovými líniami s echom pripomínajúcim filmovú hudbu zo 70. rokov. Skladby Johna Shannona nesú v sebe ľahko zapamätateľné melodické línie, ako napríklad v *Universe* alebo vo *Within Our Given Time*. Jeho kompozície sú lyrické a zasnívané a variácie pôvodných motívov sa vznášajú a klesajú v meditativnom opare krehkého zvuku, pohrávania sa s nástrojom a akustickými možnosťami tria. Skladba *The Universal Cure* pripomína „dimeolovské“ melancholické plochy homogénneho gitarového a syntetického zvuku a pohybuje sa až na hranu „popmusicovej“ priamočiarity. To ale nič neuberá na magickosti rozľahlých zvukových plôch a hreivej komunikácie tria. O čosi dravšia *Preparation No. 1* je živou rockovou odpoveďou na domnujúcu lyrickosť a muzikálne súznenie hráčov tu môže ešte viac zažiariť. Etericky čistá *Within Our Given Time* uzatvára album svojou bezčasovosťou a mystikou. Hráčska elegancia a bohatstvo nápadov, s akým Oskar Rózsa Trio tlmočí svoje hudobné poslanstvo, poteší všetkých a univerzálne.

Peter Katina

ANDREJ ŠEBAN SKŁONY Hevhetia, 2008

Andrej Šeban je vo svojej tvorbe stále hľadajúci, nekonformný a správne nepredvídateľný. Na

novom inštrumentálnom albume *Skłony* vyjadruje svoju náklonnosť k ľudovej hudbe, ktorá tu však nie je prvoplánovo vystavovaná na obdiv ako nejaká pokladnica tradícií, ale z ktorej veľmi decentne a citlivo vyberá čriepky motívov, ktoré nebadane vkladá do mozaiky svojej pestrofarebnej hudby. Isté rustikálno-prírodné vplyvy cítit v celom albume, objavia sa dokonca i vyložené „terénne“ zvuky a ruchy dedinského prostredia. Rámec albumu tvoria dva hudobné vstupy Štátneho komorného Orchestra Žilina s dirigentom Petrom Breinerom. Celý album sa pohybuje v surreálnom svete ojedinelých zvukov, v rovine jemného a hlbavého snenia, na plochách vystavaných a vygradovaných od lyriky po naliehavú dravosť bohatých mnohvrstvových línii, kde sa častokrát ani nedá rozoznať, o aký zvukový zdroj ide a vzniká tak pocit akéhosi supernástroja s doteraz nepočutými zvukovými charakteristikami. V skladbách bez názvov prevažuje zvuk gitary a akési ná-zvuky folklórnych nástrojov spolu s programovanými zvukmi, evokujúcimi hlasy prírody premiešané s industriálnym podtónom. Toto prepájanie techniky a naturálneho zvuku je nenásilné, prirodzené a celá nahrávka rozpráva jednoliaty „príbeh“ o pokore, tradícii, hľadaní a odkazoch, ktoré tlejú v podvedomí a vyplávajú na povrch vtedy, keď je človek (hudobník) konfrontovaný so svojou podstatou a potrebuje svoj pocit hudobne vyjadriť. Andrej Šeban sa v tomto prípade vyjadril excelentne.

Peter Katina

JÁN BOLESLAV KLADIVO ROZHLADŇA Slnko Records, 2008

V marci 2008 vydal Ján Boleslav Kladiovo celkovo svoj ôsmy album *Rozhladňa*, ktorý je však iba štvrtým pesničkovým. Pripomeniem, že J. B. K. začal ako bratislavský pesničkár bez gitary, ktorého podoba populárnych piesní bola lákadlom pre isté nezávislé slovenské rádiá, žiaľ, dnes už neexistujúce. Album *Rozhladňa* je zaujímavý, zvláštny a lákavý. Je to tým, že má niečo spoločné aj s klasickou hudbou, čo súvisí s použitím (hudobného) metra. Kladiovo hrá na klavíri a violončele tak, že nedodr-

žiava rytmus, čím presúva dôraz na harmóniu, ktorá je však akoby vo vlnách.

Pesničkár Kladiovo rozmýšľa nad súčasným dňom vo svete, vzťahmi medzi ľuďmi. Jeho texty nie sú priamočiare, no sú zrozumiteľné. Poeticky formulované myšlienky odkrýva v príjemne ladených piesňach. V *Road-movie* autor odhaľuje, že aj mesačný svet má vplyv na naše správanie či náladu. Akoby išlo o rozhovor, pričom aj samotný rozhovor je cestou. Skladba je pokojná, melancholická, no nie melodramatická. *Veselý Motýľ* – skladba o láske a hľadaní – je ako sen, či ako jemná pavučinka. Ide o krátku pestrofarebnú klavírnu skladbu s jednoduchou harmóniou. Tam, kde nie sú slová, je *Ticho*. Ticho a smútok po láske, ktorá azda uletela či odplávala. No opäť príde (nové) slnko, ako, našťastie, každý deň. Je to ale isté! Už filozof David Hume povedal, že je to len náš predpoklad, očakávanie. Skladba *Ticho* je síce smutná, čo sa týka obsahu, no s veselým, oživujúcim klavírom. *Cesta do stredy Slnka* je akýmsi ospravedlním svojej „polovičky“. Byť sám nie je vôbec veselá a cesta hoci aj do stredy Slnka, je vo dvojici príjemnejšia. Nemusíte sa predsa za každú cenu spáliť, alebo áno?! Tempo tejto skladby je ešte pomalšie než v ostatných skladbách. Ide o najsmutnejšiu skladbu celého albumu. Divá Bára sice sama spáva, no Kladiovo *Bára* je o túžbe, láske a mladých srdciach. Za svitu mesiacika sa schádzajú mladí milenci, ktorí cez deň bojujú s drakmi za záchranu každej svojej milej. Pár nenápadných tónov gitary sa jemne vmiešava do poskakujúcich tónov klavíra. *Na obrazovke radara* vidno čísla, akési obrazy, čo sú však všetko kódy, a teda správy: o nás, svete, vojne, smrti (v našich srdciach), možno nezaujme o človeka (jednotlivca). Zatmenie hlavy, zatmenie srdca. Melancholická skladba uzatvára jemné ťahy na violončele. Osobne sa mi veľmi páči siedma skladba *Dante*, ktorá má jednoduchú štruktúru. Skladba je snová, čo Kladiovo dosahuje použitými akordmi, no text je súčasný, aktuálny, vďaka čomu si je recipient istý, že nie je v 13. či 14. storočí, ale v súčasnosti. V tejto skladbe cítim zužitkované Kladiovo skúsenosti, získané počas jeho práce v experimentálnom štúdiu SRo, ako aj z práce na jeho experimentálnych albumoch z rokov 2003–2007. Skladba *Vysokohorská* pôsobí melancholicky, je pomalá, pričom Kladiovo používa klavír s patričnou naliehavosťou (vzhľadom na text). Táto skladba je jednou z tých rytmickejších, no nie veselších, čo autor dosahuje hrou na gitare. Zvuk gitary je tiež použitý ako nositeľ významu, teda nie ako dekorácia, nie len pre zvukomalebnosť danej skladby. Vo

Farbách jesene autor vidí farebnosť posielaného textu dokonca aj v SM-S-ke, ktorý básnicky prirovnáva k farbám jesene. Zrejme preto aj ten názov skladby, ktorá je o „nových“, už každodenných komunikačných technológiách. Zo života sú Kladi-vove čriepky v skladbe *Vlakmi*, kde autor cestuje vo svojich myšlienkach. Text je miestami až tragikomický. Skladba je skôr nostalgická než melancholická. Niečo o počasí, keď prší a pritom vonku je krásne. Tak trochu o samote, možno strate kontaktu s iným/-i je už skladba *Prší*. Zdanlivý rozpor medzi „prší“ a „vonku je krásne“ Kladi-vo vyjadruje vnútorný rozpor v každom z nás, kedy je človeku občas smutno, napr. práve z toho, že je sám. No keď sú aspoň dvaja, ani škaredé počasie nepokazí náladu a pohodu medzi dvomi. Akoby naliehavosť klavíra bola v kontraste s pomalými „ťahmi“ na violončele, ktorého zvukom Kladi-vo dosahuje opäť potrebnú náladu. Z *Rozhľadne* aj my, percipienti, môžeme sledovať svet z výšky, aj hrob v Slávičom údolí v bratislavskej Mlynskej doline, ako spieva Kladi-vo. Každopádne, z *Rozhľadne* na Pezinskej babe, kde autor rád chodí, je určite krajší výhľad.

Ak prvý (pesničkový) Kladi-vo album *Nahá* (1995) je textovo ne-tradičný, lyricky záhadný, druhý *Il ballo delle civette* (Sovy v tme tancujú) (1999) každodenný, tretí *Celý život na tigrovi* (2002) je príjemný, hudobne veselý možno aj vďaka Kladi-vovej dcére Justíne, ktorá na ňom participuje, štvrtý pesničkový album *Rozhľadňa* (2008) je melancholický. Nielen textovo, ale aj náladou mi naj- viac pripomína autorov prvý album.

Tempo albumu *Rozhľadňa* je pomalé, rytmus nepravidelný, pričom skladby sú harmonické. Album sa tým stáva hudobne voľnejší. Harmonia albumu koketuje s časovou dynamikou, typickou pre niektoré štýly vážnej hudby 20. storočia. Práca s časom pri instrumentálnych veciach (hra na violončele a klavíri) nejde s metrom, ale ide akoby vo vlnách. Toto je prvok, nachádzajúci sa skôr v istých druhoch vážnej hudby. Nájdete tu agogiku temp, teda tempo nemusí byť pre všetky nástroje v jednej skladbe rovnaké. Album môžeme chápať ako hudobný „event“ (udalosť), ktorý je hudobne vyvážený.

Po obsahovej stránke je tento album miestami hlbavý, určite pokojný. Kladi-vova melanchólia však neobťažuje. *Rozhľadňa* vás neunavuje, ani nedepťá. Je to príjemný výlet do vašej duše, aby ste jej možno lepšie porozumeli či sa s ňou aspoň rozprávali. *Rozhľadňa* vám umožní, či ak chcete sprostredkuje výhľad a vzhľad do vašej duše. Odporúčam na pokojné rána či doobedia či popoludnia alebo večere alebo noci.

Jozef Žilinek

NICK CAVE & THE BAD SEEDS
DIG!!! LAZARUS DIG!!!
Emi/Mute Records, 2008

Najnovší album z dielne Nicka Cava a Bad Seeds pokračuje v línii ich doterajšej tvorby. Nejde o nič radikálne iné, ale zároveň sa nedá povedať, že by títo „páni v najlepších rokoch“ stagnovali. Pre Bad Seeds je typické spojenie inovácie a tradície. Pokiaľ boli ich posledné albumy (*Nocturama*, *Abbatoyr Blues/The Lyre of Orpheus*) viac meditatívne a plné melodických melancholických skladieb, tak na novej nahrávke sa obľúkom cez špeciálny projekt Grinderman opäť vracajú k drsnosti, neotesanosti a surovosti svojich starších nahrávok, ba dokonca k poetike (či možno lepšie ne-poetike) *Birthday Party*. Cez rôzne experimenty sa Bad Seeds dopracovali k vyváženosti medzi „nadupanými“ rytmickými skladbami garážového charakteru a citlivými „srdcervúcími“ baladami. Hudobníci nezostávajú len pri svojich tradičných nástrojoch, zvuk je obohatený o nástroje, ktoré vytvárajú zvukové prostredia a atmosféry výborne dopĺňajúce text, ktorý je veľmi dôležitý.

Cave je zručný textár s osobitou poetikou, v ktorej zohrávajú kľúčovú úlohu kresťanské motívy. Cave komunikuje viac-menej osobné obsahy cez intertextuálnu nadväznosť na kresťanskú mytológiu, zrozumiteľnú pre západného človeka. Zároveň ju však aj, presne v intenciách postmodernej paradigmy, pretvára, ironizuje a vedie s ňou polemiku.

Album *Dig!!! Lazarus Dig!!!* je prácou zreých mužov, instrumentálne zručných hudobníkov, ktorí sú výsostne súčasní a majú čo povedať. Nick Cave a Bad Seeds dospeli, búrlivé časy majú za sebou, v ich hudbe je prítomná skúsenosť a poznanie sveta komunikované v originálnej metafo- rike s vycibreným nezameniteľným soundom.

Robert Špoták

INZERCIA:

JÁN BOLESLAV KLADI-VO
A JULIO FUJAK
FLUFF MODULATION (DVD)
Vlna, 2008

Alternatívni umelci už v polovici 20. storočia upozornili na to, že západná kultúrna paradigma neumožňuje reflektovať bytie človeka v jeho komplexite. Na tento signál umelcov reagovala postfenomenologická filozofia (M. Foucault, J. P. Lyotard, J. Derrida a G. Deleuze) tým, že sa odklonila od otázok pýtajúcich sa na podstatu bytia a dala si za úlohu klásť otázky smerujúce k podobám ľudskej prirodzenosti. Dekompozíciu kultúrnej integrity moderného človeka odhalila, že nie je potrebné interpretovať (štrukturovať) to, ako sa nám javí podstata bytia človeka, ale je potrebné nájsť spôsoby orientovania sa v potenciáli ľudskej prirodzenosti. Odôvodnila to tým, že nové podoby ľudskej prirodzenosti boli modulované v prípravných fázach doterajších kultúrnych syntéz, v intuitívnych procesoch umeleckej tvorby. Tu treba zdôrazniť, že to bola vždy alternatívna vetva umenia, ktorá namiesto spontánneho šantenia v dobovej paradigmatickej klietke, načúvala „hlasu“ kozmickej dimenzie života. „Prekračovala“ hranice kultúrnych paradigiem, aby mohla vytvoriť ambity modulačii kozmického hologramu života do podôb ľudskej prirodzenosti a v nich pripravovať bázy pre nové tvorivé orbity v ľudskej kultúre.

Tá súčasná umelecká alternatíva už vyše pol storočia zameriava svoje kritické oko na nadmernú produkciu v umení, pochádzajúcu z „nadbytku“ tvorivej energie moderného človeka a tým i na samotný zmysel umeleckej tvorby. Namiesto spontánnych syntéz toho, na čo nebolo v minulosti dosť tvorivej energie, „ponúka“ synkrézy fraktálov ambientov umeleckej prirodzenosti človeka. Hľadá totiž „podobu“ jej nového hologramu. V tomto zmysle pripravila svoj projekt – *Fluff Modulation* – aj (post) alternatívna dvojica J. B. Kladi-vo a J. Fujak. V štyroch častiach projektu (*Television*, *Workday*, *Scaling*, *Workday 2*) predstavuje spôsoby „nakladania“ s tvorivou energiou bez paradigmatického odpadu. Túto kľúčovú tému súčasného umenia tmočí cez synkrézy obrazových a zvukových stôp (J. B. Kladi-vo) s paternami indeterministickej hudby

(J. Fujak). Presnejšie, Kladi-vo vytvára novú podobu „svätynne umenia“, Fujak v nej oživuje fraktály hudobnej prirodzenosti človeka. Takto artikulované modulovanie zmyslu kreativity stačí, aby *Fluff Modulation* navodilo pocit prítomnosti nového ambientu ľudskej prirodzenosti.

Valér Miko

SONANTES
O + Music, 2008

Latino vládne svetu. Aspoň v populárnej hudbe dvíha zvuk kubánskych alebo brazílskych perkusii okamžite predajnosť nahrávok. V prípade zoskupenia *Sonantes* ide o čosi sofistikovanejšiu záležitosť. Je to voľné združenie brazílskych umelcov, ako sú napríklad speváčka Céu, skupina Nacao Zumbi, Siba, Lucia Maia alebo Apollo 9, ktorí sa dlhodobo pohybujú na klubovej scéne v Sao Paolo. Album *Sonantes* je hudbou poskladanou z piesní pre imaginárny film, kde spoločného menovateľa tvorí zvukový elektronický podklad a experiment kombinácie tradičnej latino živelnosti s razantnou elektronickou rytmikou. Pomerne skúpy buklet nevy-svetľuje, kto je autorom či interpretom jednotlivých piesní, možno so zámerom udržať ilúziu kolektívneho autorstva. Je to škoda, pretože kvalita jednotlivých piesní a hlavne ich aranžmánov značne kolíše a popri skvelej skladbe *Miopia* alebo jedinečnej atmosfére poslednej piesne *Frevo de Saudade*, je na disku i niekoľko piesní hudobne pomerne prostoduchých. Oveľa milší mi je klubový smrad i prípadné intonačné nepresnosti staručkých Kubáncov z Buena Visty, než dokonale presné digitálne sekvencery, imitujúce pulz divokého nočného života v Sao Paolo. Niektoré prechody medzi strofami znejú trochu ako naprogramovaná a opustená samohrajka. Špecifický zvuk brazílskych perkusii, členov a chrastítok sa jednoducho nedá digitálne poskladať. To sa netýka všetkých piesní, a tie, ktoré sú predvedené v plnom zvuku kapely, majú jedinečnú šťavu a vynikajúci tanečný drive. Pravdupovediac, neviem, či je táto nahrávka tou pravou šálkou silnej brazílskej kávy. Ale ak máte radi instantné cappuccino, niečo si tam rozhodne nájdete.

Peter Katina

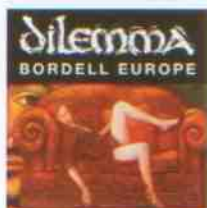
DARK GABELLE
PERPETUUM GABELLE
RedBlack, 2008

●●●●○

Desiaty album z dielne moravských rockerov, ktorý sa neboja experimentovať a vo svojej hudbe používať neortodoxné postupy, je znova krokom niekam inam. Dark Gabelle tentoraz stavili na priamočiarejšie a jednoduchšie postupy, zachovali si však dostatok poznávacích známení, pomocou ktorých sú ľahko identifikovateľní. Rockové kompozície, ktoré tvoria album *Perpetuum Gabelle*, možno zaradiť k tomu najlepšiemu, čo za poslednú dobu v našich končinách v rámci rockovo-metalového sveta vzniklo. Čerpajú z death metalovej minulosti, používajú to najlepšie z moderných nu-metalových postupov a sú prikraslené kontrastnou elektronikou. Ak ste však získali pocit, že budem len nadšene chváliť, ste vedľa. Na *Perpetuum Gabelle* sa nájde aj zopár mušiek. Priamočiarejšie a jednoduchšie postupy by v podstate nemuseli prekážať, no v tomto prípade sa vkráda do môjho vedomia pocit už mnohokrát počutého, akoby skupina stratila schopnosť hľadať a nachádzať nové chodníčky. Na jednej strane uznávam, že pri desiatom albume by sa s podobnými problémami mohla stretnúť hociktorá skupina, na druhej strane mám našťastie takýto pocit len pri niektorých skladbách a aj to len pri zopár pasážach. Druhý problém vidím v slabších textoch, aj ten sa ale týka minima skladiel, o to viac však zamrzí. Skladby *Výprask* a *Maestro Koer* obsahujú podobné testosterónové machrovanie ako slovné hračky na predchádzajúcich albumoch, no tentokrát to už moc nefunguje. Všetky slabé miesta našťastie dokonale vyvažuje zvyšok albumu, ktorý je typický „gamballovský“. Melodicko-rockový album plný energie a radosti zo života, paradoxne aj napriek depresívno-smutným textom. V textoch ukryté alegórie a paraboly dokážu až s neveriteľnou silou a dôrazom na ich zvukomalebnosť podať frontman „10“, ktorého prejav zrie rokmi ako víno. Ak si za niečo bez akýchkoľvek „ale“ zaslúžia Dark Gabelle pochvalu, tak sú to určite vokálne linky. Frontman, ktorý zvláda rôzne hlasové polohy od growlingu, cez „krik“, až po melodické vokály, sa v rockových a metalových skupinách často nevidí. A čo dodať na záver? Aj napriek podlezeniu vlastnej

latky dokázali Dark Gabelle vyskočiť o dosť vyššie, než hociktorá česká (alebo slovenská) konkurencia. A keď na miskú váh položíte aj nadpriemerne kvalitný zvuk nahrávky, tak už naozaj nie je prečo váhať.

Ján Košč

DILEMMA
BORDELL EUROPE
vlastný náklad, 2008

●●●●○

Skupinu Dilemma registrujem, no ich tvorba ma doteraz príliš nezaujala. Hneď po prvom vypočutí ich nového albumu ma však prekvapil pokrok, ktorý je v porovnaní s jeho predchodcom naozaj značný. Dilemma dozrela a prišla naozaj s dobrým materiálom, nielen po stránke zvukovej, ale hlavne muzikantskej, skladateľskej a aranžárskej. Najväčší vývoj badať u speváka, ktorý sa nielenže značne zlepšil, ale hlavne sa prestal siliť do poloh, ktoré nemá šancu uspievať. Rozpoznať hranice svojich schopností a dokázať sa pohybovať s ľahkosťou a gráciou medzi nimi je silným tromfom, na ktorom sa dá stavať, hoci teraz zase pre zmenu musí bojovať s istou monotónnosťou. Vždy je to však lepšie, ako trápenie vlastného hrdla a uší poslucháčov. Vynikajúce a presné bicie v podaní Kamila Syncina (ex-Nostrum) sú perfektným pohonom celej skupiny, ktorá sa snaží preraziť už nejaký ten piatok, nikdy však nemala taký potenciál ako tentoraz. Hovorí sa, že v jednoduchosti je krása a *Bordell Europe* je toho jasným dôkazom. Album, hoci poskladaný zo zložitejších súčiastok, navonok pôsobí jednoduchým dojmom. Pohodovému rocku, skôr pomalšiemu, nechýba rebelská nástojčivosť, rocková „špinavosť“ a miestami dokonca aj popová uhladenosť. Tieto ingrediencie sú namiešané v správnom pomere, ktorý robí z nahrávky ľahko počúvateľnú odдыхovku, ale aj dôvod poskočiť a zatancovať si niekde v rockovom klube. Najväčšou slabinou *Bordell Europe* však je, že obsahuje len minimum ľahko zapamätateľných pasáží a refrénov, ktoré sa okamžite vryjú do pamäte. Pod kožu sa album má šancu dostať až po viacerých vypočutiach, no kto mu dá šancu, určite neofutuje. Možno je to spôsobené aj tým, že si skupina album produkovala sama a hoci je zvukovo na slušnej úrovni, dobrý a nezávislý producent mohol zo skupiny v štúdiu dostať viac. Novinka z dielne skupiny Dilemma

síce v porovnaní so svetovou špičkou neponúka nič prekvapujúce, ani prviratné, predsa však má čo povedať a mnohým môže smelo konkurovať. Čo sa však týka domácej scény, popri takých „skvostoch“ ako Desmod či Gladiator pôsobia Košičania ako živá voda a prinášajú nádej na zlepšenie pomerov v prospech kvality a v neprospech nasladlej komerčnej prázdnoty.

Ján Košč

VENOMOUS CONCEPT
POISONED APPLE
Century Media, 2008

●●●●○

Druhý album formácie Venomous Concept obsahujúci mix špinavého punku – ešte špinavšieho a nechutnejšieho ako predtým – a ultrarýchleho grindcoru. Len tá trocha hardcoru, ktorá ozvlášťovala predchádzajúci album *Retroactive Abortion* je na „otrávenom jablku“ potlačená ešte viac do úzadia. Aj napriek tomu disponuje *Poisoned Apple* dostatočnou údernosťou, prekvapivosťou a nečakanou kvalitou. Grindcorové rytmy, punkovo-metalové gitary a punkovo-hardcorové „naštvané“ vokály v sedemnástich „fláčkoch“, z ktorých len tri majú niečo málo cez dve minúty. Venomous Concept sa s tým jednoducho nemazná. Jednu z tých „dlhších“ je aj *A Case of the Mondays*, v ktorej mi mierne zastretá melodická gitarová linka pripomenula tvorbu Napalm Death, domajskej kapely basgitaristu Shanea Emburyho, ktorý je jedným z otcov tohto projektu. Shane sa ale tentoraz chopil gitary, po tom, čo skupinu kvôli pracovnej zaneprázdnenosti opustil Buzz Osbourne (Melvins) a novým basgitaristom sa stal Danny Lilker (Brutal Truth, Nuclear Assault). Okrem nich v skupine pôsobí aj Shaneov kolega z Napalm Death, bubeník Danny Herrera a Dannyho kolega spevák Kevin Sharp (Brutal Truth). Zmeny v zostave sa prejavili aj v produkcii, hlavne sa oproti minulosti logicky zjednodušili gitarové party. Práve Buzzov odchod mal za následok zjednodušenie postupov a hudobnú extremizáciu tváre skupiny. Tento fakt mi trochu prekáža, no na strane druhej túto skutočnosť vykompenzovali väčším nasadením, hudobnou agresivitou a úprimnosťou podania. Kto by očakával ktovieaké umenie, nech dá od tohto nosiča radšej ruky

preč, no kto má rád grindcorovú rýchlosť, punkovú špinavosť a miestami aj hardcorovú našťastosť, nech skúsi, neostáva mi nič iné, než album takto „postihnutým“ osobám vrelo odporučiť.

Ján Košč

RISCH
DRAWING SHAPES AND SPACES
4mg Records, 2008

●●●●○

Risch je projekt Chrisa Halla z anglického Guildfordu. Jeho tohtoročný album *Drawing Shapes and Spaces*, ktorý vyšiel na labeli 4mg Records, ponúka príjemnú rytmickú odдыхovú elektronickú hudbu. Na môj vkus je však až príliš nekonfliktný, uhladený, bez napätia či nápadu, ktoré by jednotlivé skladby posúvali vpred. Sú to možno až nadmieru príjemné tóny, nevybočujúce z rámca akési ulity tohto chilloutového albumu. Táto hudobná produkcia môže poslúžiť ako dobrá či zaujímavá hudobná kulisa k zrejme zaujímavejšiemu rozhovoru.

V tejto súvislosti mi pre porovnanie nedá nespomenúť jeho jemne snové EP-čko *The Stars Fell from the Sky* z roku 2006 (4mg Records). Toto EP-čko je inšpirované a využíva prvky triphopu a drum'n'base a obsahuje aj hlboké basové linky. Je oveľa napaditejšie a hravejšie, s prvkami experimentu, čo mi na novom albume chýba. Ako by sa autor na albume *Drawing Shapes and Spaces* uspokojil s tým, čo už dosť dobre pozná (intelligent dance music), no nijako sa neposunul vpred. Nenašiel som tu žiadne zaujímavé hudobné plochy, sample, sekvencie, ani hudobné nápady.

Album *Drawing Shapes and Spaces* nie je určite tanečný, ani experimentálny. Čiastočne ide o chill out, z časti o pomalú elektronickú hudbu, inšpirovanú triphopom, miestami hravú. Určite však ide o jednoduchú a jasne znejúcu elektroniku. Akoby sa Risch už nechcel hrať so zvukom, hľadať rôzne variácie a modulácie, ktorými by nás oslovil či viac zaujal. Počúť však elastické melódie a synkopické beaty. Za zaujímavú považujem skladbu *Cuspis lux lucis*. Jeho aktuálne pokusy nájdete na stránke Sound Click.com alebo na MySpace.com.

Jozef Žilinek

KOLEKCIA TITULOV Z VYDAVATEĽSTVA AZYL

Igor PETRUŠKA

MARCEL BUNTAJ

Sólový debut jedného z našich najuniverzálnejších bubeníkov, ktorý si autor-sky i interpretačne, až na jednu vokálnu „hostovačku“ Ivky Kaprálikovej v skladbe *Chance*, „obhospodáril“ kompletne sám. S výnimkou tejto chytľavej, v tanečnom duchu sa nesúcej skladby, odetej do elektronických aranžmánov, našliapnutej a rockovo dravej *Run* či ponurej *Oregano* s dominujúcim zvukom klavíra, valivým rytmom bicích a pekne vystavanou vokálnou linkou je v prípade väčšiny skladieb „nástrojový park“ zredukovaný vyslovene iba na Marcelov hlas, respektíve ústa, či presnejšie povedané na to, čo s nimi dokáže. Svojimi mouth-drumovými improvizáciami ošperkoval už nejedno vystúpenie formácie alebo projektu v rámci ktorých je aktívny. Marcelov debut je nesporne zaujímavým a na tunajšie pomery určite jedinečným počínom, ktorý rozhodne nemožno len tak prehliadnuť a jednoducho zaradiť do škatulky hudobného experimentu (i keď ním do istej miery nepochybne je) či, nebudaj, rozmarného úletu. Už pri prvom počúvaní si uvedomíte, že aj napriek spomínanému ide o veľmi prepracovanú kompozície, so zaujímavou vrstvenými vokálnymi plochami, aké môžu vzniknúť iba od hudobníka s určitými znalosťami hudby a hudobnej teórie.

Aj keď nemožno povedať, že v prípade Marcelovho debutu ide o titul, po ktorom by človek siahal príliš často, ide o jeden z najosobitejších počínov, aké v ostatnom čase rotovali v mojom prehrávači.

NOVÉ MAPY VEŠELÉ

V pozadí projektu Nové Mapy stojí partia hudobníkov, známych priaznivcom elektronickej hudby už z úspešnej ambient/downtempo formácie MindMap, na ktorej tvorbu

zároveň priamo nadväzuje. Invenčná elektronika s rozsiahlymi ambientnými plochami, trip-hopovou zadumanosťou a so zaujímavými (väčšinou slovenskými) textami, interpretovanými hypnotickým vokálom speváčky Dany Mazalovej. Zvlášť oceňujem vyváženosť zvuku živých nástrojov a „umelých“ zvukov. Nie každému projektu podobného žánrového zamerania a s takýmto nástrojovým obsadením (spev, gitara, basa, klávesy, elektronika) sa podarí namiešať ten správny pomer zvukov. Zvlášť v našich končinách. Páni a dáma si dali na prácu so zvukom počuteľne záležať. Skladby nie sú zbytočne zvukovo presýtené, s elektronikou narábajú veľmi citlivo a úsporne, v prospech celkovo veľmi kompaktného vyznenia albumu. Nesporne podarený titul, ktorý možno odporučiť zďaleka nie iba priaznivcom temnejších odnoží elektronickej hudby.

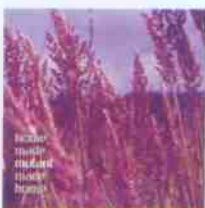

ROBERT ROTH KLAMANIE TELOM

Herec, aktívny predovšetkým na divadelných doskách a v dabingu, ukuchtil svoj spevácky debut v spolupráci s kolektívom kvalitných hudobníkov – našou zrejme najlepšou rytmickou sekciou Gašpar/Buntaj, gitaristom Martinom Hasákom a spevákom a klaviristom Marošom Hečkom a v skladbe *Všetko je možné* si „struhol“ dueto s hosťujúcou herečkou kolegynou Monikou Hillmerovou. Z globálneho pohľadu spadá Rothova tvorba do kategórie, ktorú zvykneme nazývať ako tzv. inteligentný pop. Aj keď možno ťažko predpokladať, že by niektorá zo skladieb mala ambície zarezonovať

vo vysielaní komerčných rádii, mnohé majú ambíciu osloviť pomerne široké poslucháčske spektrum, ktoré má v oblube povedzme staršiu tvorbu Richarda Müllera (niekedy z obdobia albumu *OJ*). Jemne šansónový nádyh skladieb dodáva Rothovmu debutu osobitú príchuf. Album má svoje silné, no i vyslovene slabé stránky. Do prvej kategórie možno zaradiť napríklad spomínané dueto *Všetko je možné*, *Zmiešajme svoje väne* či titulnú skladbu *Klamanie telom*, reprezentujúce polohu, ktorá Rothovi naozaj sedí.

HOME MADE MUTANT MADE HOME

Jednoznačne najvydarenejší a najvyváženejší počín spomedzi aktuálnych novínok Azylu. Tretí album tohto osobitého hudobného projektu, ktorého zakladateľom je bývalý frontman Free Faces Maroš Hečko, je nepochybne jeho najvzretejším počínom. Základnú trojicu hudobníkov Hečko, Buntaj, Gašpar tentoraz hosťovsky doplnili aj Oskar Rózsa a gitarista Martin Hasák. Finálna časť „trilógie o láske a spolunažívaní“ predstavuje kolekciu 13 skladieb v duchu kvalitného popu, jemne melancholického, kvalitne zahraného, so zaujímavými, i keď anglickými textami v Hečkovej osobitej interpretácii. Takto to má znieť, keď kvalitní hudobníci robia kvalitnú hudbu, s ambíciami osloviť tých, ktorí majú radi povedzme kvalitný britský gitarový pop a trebárs produkciu Deza Ursinyho. Bolo by nespravodlivé „vypíchať“ do pozornosti iba dve-tri skladby. Tento album vrelo odporúčam celý!

INZERCIA:

HEVHETIA www.hevhetia.sk

BRATI SLAVA
VENI ENSEMBLE
3LE

VENI ENSEMBLE
BRATISLAVA
Hevhetia, 2008
HV 0027-2-331

JAMKA Z OKNA UCHA Urbsounds, 2008

Bratislavské duo Jamka vydalo svoj tretí album *Z okna ucha*. Ako predošlé, aj tento album vyšiel na vlastné náklady, a to pod hlavičkou ich hudobného kolektívu Urbsounds, ktorého sú členmi a zakladateľmi. Pre lepšie pochopenie dodám, že v lete 1999 vznikol sólový projekt Dana Kordíka Exurbia. Spolu s Monikou Šubrtovou v lete 2001 založili zoskupenie Urbsounds, kde sa skrýva ďalej Urbanfailure a RBNX. V septembri 2002 vzniklo zo sólového projektu Exurbia duo Jamka, ktoré tvoria Dano a Monika. Hneď v decembri 2002 vydali na CD-R svoj prvý album elektronickej hudby *Jamka*. Tento album možno považovať za improvizovanú noiseo-elektronickú hudbu, ktorú sa snažili synchronizovať. V januári 2004 vyšiel na CD-R ich druhý album *Atri Uther*. Tento album je zasa pokusom o experimentálnu elektronicke-noisovú hudbu, na ktorom už od synchronizácie jednotlivých trackov upustili. Po štyroch rokoch, v marci 2008, vychádza tretí album *Z okna ucha*, tentokrát na vinyle, z ktorého je cítiť najmä radosť z hry, experimentovania, skladania a výstavby zvukov.

Na tomto albume sú použité viaceré nástroje. Kordík používa počítač a v ňom open source software Pure Data na tvorbu špecifických zvukov, sekvencovanie, filtrovanie a používanie efektov na jednotlivé sample. Zvuky sú nahraté naživo, sú reálne. Vytvára perkusívne zvuky, ktoré sú výsledkom improvizovaného reťazenia a následnej modulácie. Častokrát ide o rôzne ruchy, šumy, bežné každodenné zvuky, ktoré skladá do sekvencií, na realizáciu ktorých využíva analógové syntetizátory MFB II, Roland MC202, pedále, basové boxy a pod. Zvuky ďalej spracúva. Šubrtová nepoužila žiadny sampel, no pridáva kovové či iné industriálne zvuky, ktoré sama vytvára na syntetizátore Korg MS200. Snaží sa, aby celkový charakter každej skladby bol ucelený. Pracuje ďalej so samplem, sekvencrom, bubenikom, atď. Zvuky spoločne vytvárajú, dotvárajú a následne používajú. Pri tvorbe *Jamka* dominuje teda počítač, syntetizátory, sekvencer. Jamka sa snaží ukázať, že aj pomocou strojov možno vytvoriť niečo živé.

